

Notat

Dato: 18.03.2014
Arkivsak: 2014/13863-2
Saksbehandlar: stiaas9

Til: Opplærings- og helseutvalet

Frå: Fylkesrådmannen

Tilrettelagt undervisning for elevar med fysiske funksjonsnedsettingar

I Opplærings- og helseutvalet 11.02.14 stilte Dan Femoen følgjande spørsmål:

«Vi har fått NOVA rapport «Levekår og sosial inkludering hos mennesker med fysiske funksjonsnedsettelse», som hevder at 64% av barn med fysiske funksjonsnedsettelse ikke fullfører videregående skole. Hvordan er frafallsituasjonen for funksjonshemmede i Hordaland, og er det satt inn ekstra tiltak for å forhindre frafall blant funksjonshemmede?»

Bakgrunnen for undersøkinga er den politiske målsetjinga om at personar med nedsett funksjonsevne skal få auka deltaking og inkludering i arbeidslivet. Eitt av tiltaka for å nå desse måla er tilrettelagt undervisning i skulen. Spørsmålet blir då – bidreg denne tilrettelegginga til auka deltaking og inkludering?

I 2013 kom NOVA ut med rapporten *Langt igjen? Levekår og sosial inkludering hos menneske med fysiske funksjonsnedsetjing* der eitt av hovudmåla er å gje ei oversikt over skulesituasjonen til barn med fysiske funksjonsnedsetjingar. Datagrunnlaget for denne delen av undersøkinga er ei spørjeundersøking blant foreldre av barn mellom 6-16 år med fysiske funksjonsnedsettingar (CP, ryggmargsbrokk eller andre fysiske funksjonsnedsettingar). Undersøkinga er landsdekkande. Rapporten er ein del av prosjektet *Alle skal med?. Integrasjon i skole og arbeidsliv for mennesker med fysisk funksjonsnedsettelse*.

Her er nokre av dei sentrale funna:

- Heile 64 prosent av barn med fysisk funksjonsnedsetting fullfører ikkje vidaregåande, mot kun 17 prosent i befolkninga for øvrig. Mykje av fundamentet for dei unge sitt tilhøve til ta vidare utdanning og seinare koma i arbeid blir forma her. Det som er mindre kjent er at mange unge med fysiske funksjonsnedsettingar droppar ut av skulen enda tidlegere enn jevnaldrande elles i befolkninga.
- Eit særtrekk for barn med fysisk funksjonsnedsetting er at ein betydeleg del av undervisningstilbodet i skulen skjer i form av spesialundervisning utanfor klasserommet.
- Skulen er viktig for barn si utvikling – ikkje berre som arena for læring, men også for utvikling av sosial kontakt og vennskap mellom jamnaldrande. For dei fleste er trivsel og sosial tryggleik ein føresetnad for læring.

- Ifølgje undersøkinga er segregert undervisning den enkeltfaktoren som verker sterkast inn på omfanget av vennenettverk og sosial deltaking. Barna som deltok mindre enn halvparten av tida i klassen hadde færrest venner og var mindre integrert både på formelle så vel som på uformelle sosiale arenaer samanlikna med dei som berre fylgde klasseromsundervisninga.
- Tanken bak den segregerte undervisninga er at den skal gje barna eit betre læringsutbytte. Sett på bakgrunn av dei svara som undersøkinga gjev er det all mogleg grunn til å spørje seg om ordninga med spesialundervisning slik den blir praktisert i dag bør takast opp til revurdering. Måten undervisninga er organisert på synest å medføra ei rekkje utilsikta konsekvensar.
- Å segregere barn på grunnlag av fysisk funksjonsnedsetting kan også ha konsekvensar for haldningane andre born har. Dersom skulen og dei vaksne signaliserer at barn med funksjonsnedsettingar kan ekskluderast frå klasserommet, kan ein ikkje forvente at andre barn skal inkludere dei i sosiale aktivitetar i fritida eller i friminutta.
- Korrelasjonane mellom segregasjon, skuleerfaringar, sosiale nettverk og sosial deltaking kan tolkast som utilsikta konsekvensar av ein etablert pedagogisk praksis. Forstått på denne måten blir den pedagogiske praksisen overfor elevar med fysiske funksjonsnedsettingar ein ekskluderande praksis.
- Andre avgjerande faktorar er foreldra si utdanning og inntekt: Barna som hadde foreldre med låg inntekt deltok sjeldan i organiserte aktivitetar etter skuletid. Samtidig viste studien at barnet sin sjanse til å unngå eit segregert undervisningsopplegg auka dersom foreldra hadde høg utdanning.

Kommentar om situasjonen i Hordaland fylkeskommune.

Alle elevar har rett til tilrettelagt opplæring. Spesialundervisning krev eit enkeltvedtak etter § 5-1 i opplæringslova. Dei elevane som ikkje har utbytte av ordinær opplæring og tilrettelegging, kan etter ei sakkunnig vurdering få vedtak om spesialundervisning. Fylkeskommunen har eit system som gir oversikt over omfang, innhald og organisering av spesialundervisninga i vidaregåande skule, men ikkje eit system for å kartleggja elevar med fysiske funksjonsnedsettingar. Fysisk funksjonsnedsetting utløyser ikkje spesialundervisning; det er manglande utbytte av opplæringa som gir rett til det. Opplæringsavdelinga kjenner ikkje til nokon elevar i vidaregåande skule som får eit vedtak til å få segregert opplæringstilbod på grunn av fysisk funksjonsnedsetting.

For å kartleggja fråfallssituasjonen for dei med fysiske funksjonsnedsettingar må ein kartleggja stoda på kvar einskild skule i Hordaland.

I tråd med denne saka kan det vera verdt å nemne at prosjektet «*Inkludering gjennom samhandling, deltakelse og aktivitet- en vanlig jobb*» har som mål å leggje til rette for at fleire elevar med funksjonsnedsetting kan delta i det ordinære arbeidslivet på eigne premisser og gjennom tilrettelegging av arbeidsoppgåver. Prosjektet er initiert av Høgskulen i Bergen og Bergen kommune. HFK er ikkje tilknytt prosjektet, men har gitt godkjenning til at dei kan ta kontakt med våre vidaregåande skuler for å kartleggja tal på elevar som får tilrettelagt undervisning på bakgrunn av funksjonshemming, og om dei får undervisning som gjer dei i stand til å møte arbeidslivet på ein god måte.